

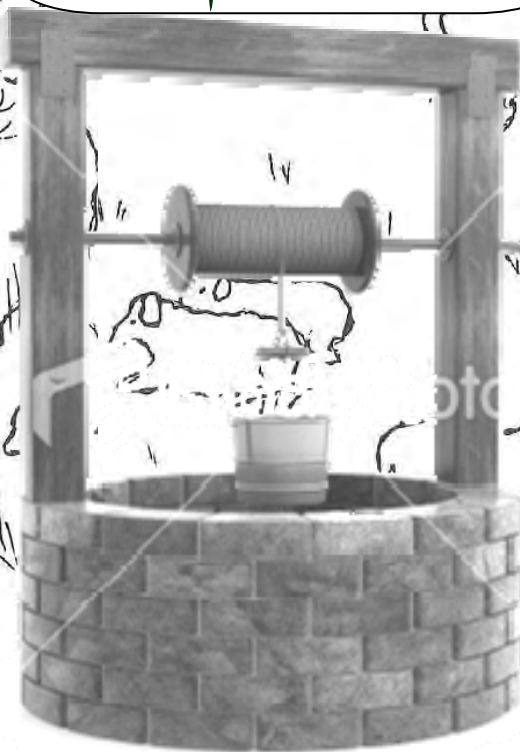
תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייסדות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעזעבי"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
קרית יואל - בני ברק

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל

פרשת הקת

כיתה ז'

הר"ר יוסף מאיר שווארץ הי"ז

חידו"ת לפרשת חקת

הכתוב ואמר זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' לאמר, כדי להורות את ישראל לבחור בעצה הראשונה של עסק התורה, ועל זה אמר גזירה היא מלפניי, היינו שיבחרו בעצה הנאמרה בראשונה לעסוק בתורה, ואז אין לך רשות להרהר אחריי, שלא תצטרך להרהר בעצה של הזכרת יום המיתה הנאמר באחרונה.

(ברך משה)

זאת חוקת התורה. וכו' ויקחו אליך פרה אדומה וכו' יש מחלוקת הפוסקים אם הקריאה בפרשת פרה מדאורייתא כי לא נמצא בתורה שיש חיוב לקרות פרשת פרה אדומה, ואפ"ל דמשי"ה חיוב קריאתה מן התורה בשביל טהרת ישראל מדאינו יכולים להקריב את הפרה אדומה ע"כ על דרך דנשלמה פרה כי ע"י הקריאה נחשב לנו ע"י הקריאה בפרשת פרה כי ע"י הקריאה נחשב לנו כאילו הקרבנו את הפרה אדומה ונטהרנו בה. אמנם לפי זה למה אין קוראים הפרשות של שאר הקרבנות, כדי שיחשב לנו כאילו הקרבנו הקרבנות, ואפ"ל כי חילוק גדול יש דאיתא בבני יששכר דכשיבנה בית המקדש במהרה בימינו נקריב את כל הקרבנות שהיינו צריכים להקריב, וזה שאנו אומרים בתפילה ואת מוסף יום השבת "הזה" ואת מוסף יום ראש החודש "הזה", (וזה שאמרו חז"ל שכל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה הוא להציל מהיסורים), א"כ בשאר קרבנות יותר טוב שלא לצאת בקריאה, כי יותר טוב להקריב בפועל, כי שני פעמים אי אפשר להקריב קרבן אחד, אבל בפרה אדומה שעכשיו יחשב לנו כטהורים כל רגע ורגע שאנו בטהרה העבודה יותר רצויה להקב"ה.

(דברי יואל)

זאת חוקת התורה. וכו' וברש"י אי' לפי שהשטן ואוה"ע מונין את ישראל וכו' לפיכך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה, ונל"פ דידוע דישא"ל ר"ת י"ש שישים ריבוא איותיות ליתורה ולכל איש מישראל יש אחיזה באות אחר ורבים מקשים דאם ניתי ספר נחזי שאין כמנין הזה ויש מתרצים שמנין האותיות הוא ביחד עם התרגום ולפ"י יל"פ לפי שהשטן ואוה"ע מוניין את ישראל שרוצים לספור אותיות התורה ולמצוא אם אכן יש שישים ריבוא אותיות לתורה [ר"ת ישראל] והם לא מוצאים לפיכך כתב בה "חוקה" וגם "גזירה" הוא מלפני היינו לרמז שמונין גם התרגום שמתרגם עה"פ זאת "חוקת" התורה דא "גזירת" אורייתא לומר שגם התרגום נחשבין למנין.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

זאת חקת התורה. ברש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה. (ב) זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' לאמר דקדקו המפרשים למה נאמר זאת חוקת התורה ולא נאמר זאת חוקת הפרה, ועוד קשה דכל פסוק זה מיותר שהרי נאמר להלן דבר אל בני ישראל. ואפ"ל בהקדם מה שאמרו חז"ל במס' ברכות לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה נצחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה עיי"ש, וידוע מה שהאריכו בספה"ק ע"ז דאף שהעצה הזכרת יום המיתה מועיל יותר אעפ"כ הקדימו לנו חז"ל את העצה של לימוד התורה שדרך זה חשובה יותר דע"י התורה יכולים לעבוד את השי"ת בשמחה וכמאמר הכתוב פקודי ה' ישרים משמחי לב ויכול האדם להורישה גם לזרעו אחריו משא"כ העצה של הזכרת יום המיתה מביא את האדם לעבוד את השי"ת ובזה כתב ההפלאה בפנים יפות לפרש הפסוק ראה אנכי נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, היינו שיש לנו שני דרכים לנצח את היצר הרע ע"י התורה הק' שהוא עץ חיים למחזיקים בה ודרך זה הוא טוב וגם יש דרך לנצח את היצה"ר ע"י הכרת יום המיתה אבל דרך זה הוא רע, כי ע"י הזכרת יום המיתה התועלת אינו אלא לפי שעה וגם אינו מנחיל אותו בירושה לבניו כי דרך העצבות אינו דבר המתקיים אבל ע"י התורה יהא דבר המתקיים וע"ז אמר הכתוב ראה נתתי וגו' את החיים ובחרת בחיים היינו בדרך של לימוד התורה למען תחיה אתה וזרעך היינו שבזה תזכה לעבוד את השי"ת בשמחה ובחיות, וגם תוכל להוריש דרך זה לזרעך אחר כך ללמוד עמהם תורה. ועד"ז י"ל גם בפרשתן דבאמת כל הענין של פרה אדומה הוא לטהר מטומאת מת כמבואר בקרא וא"כ הוי פרשה זו הזכרת יום המיתה שסגולתה לנצח את היצה"ר אבל מאחר שעצה זו מביא את האדם לידי עצבות מקדים לנו הכתוב זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר היינו שעצת ה' היא שישתדל כל אדם ע"י עצבות, ואף גם זאת שאינו יכול להוריש את מחשבתו של הזכרת יום המיתה לבניו לנצח את היצה"ר דוקא ע"י עסק התורה, ורק אם לא תעלה בידו לנצחו בזה, אז יזכיר לו יום המיתה. וזה שדרש רש"י, לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, היינו שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לעסוק בפרשה זו שהוא ענין הזכרת יום המיתה, כדי שתהא עבודתם מתוך עצבות ורק לפי שעה, לפיכך כתב בה חוקה, היינו שהקדים

זאת חוקת התורה

הרה"ק רבי מרדכי דוד מדאמבראווא ז"ע שבת פע"א בשבת פר' שלח אצל אחד הצדיקים, וכאשר נתכבד ע"י אותו צדיק לומר תורה סירב בכך, אמר לו הצדיק: "חובה מוטלת לומר תמיד תורה, ולאו דווקא בשעה שיש לו טעם וסיבה על אמירתו" כעבור שבועיים כפר חקת, שבת הרה"ק מדאמבראווא אצל צדיק אחר וגם הוא כיבדו לדרוש לפני העם וגם אז סירב בכך באמתלא שלא הכין עצמו לכך, אמר לו הצדיק: "צריכין לומר תורה מבלי לחשוב ולהרהר מה לומר" נענה הצדיק מדאמבראווא ואמר: נראה להעמיס את אשר אמרתם עתה ואת אשר שמעתי לפני שבועיים מפי צדיק אחר בדברי רש"י"ל בראש פרשתן "זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר" שצוה השי"ת לאמר חקת התורה בכל עת ועידן, ופרש"י "לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר" היינו לומר תורה, אך ורק בשעה שיועזין "מה טעם יש בה" איזה טעם דוחף אותם לומר תורה, "לפיכך כתב בה חוקה" שלא יצא לומר דווקא בטעם ולא יחפש אחר סיבה, וגם "אין לך רשות להרהר אחריה" שאין להרהר ולחשוב מראש מה לומר אלא את אשר ישם אלוקים בפיו אותו ידבר, ובדברים הללו יצא ידי חובתו למלאות רצון אותו צדיק באמירת תורה

הפך בה והפך בה רבולה בה

הפוך בה בתורה, ותהפוך האותיות למובה. רבולה בה, שהכל מרומז בה

מיוסד עפ"י דברות קודש מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א אשר השמיע במעמד סיום מסכת קידושין ג' קורח תשס"ז

מלך - כלם - לכה

דרך המלך נלך לא נטה ימין ושמאל

ו"ל על פי מה שאמרו חז"ל דזעם הקב"ה הוא רגע אחד והקשו התוס' דא"כ מה היה יכול בלעם לקללם ברגע אחד, ות"י שהיה יכול לומר תיבת כלם שפי' שיכלה ח"ו את ישראל, וכתבו המפרשים שזה הוא פי' הפסוק, "ותרועת" פי' התחברות "מלך בור", שמאותיות "כלם", עשה הקב"ה חיבור של אותיות "מלך", ובזה י"ל מה שכתוב בסוכות ולקחתם "לכה", דהיינו שמאותיות "כלם" תעשו "לכה", ולכה פי' לכה ולא לנכרים, שדווקא ישראל יהיו בחיבור האותיות הזה אבל הנכרים יתמעטו, ודרשין יעשה לכה לכל צרכיכם, וזהו שאמר הכתוב שאמרו ישראל לאדום אין לכה ממה לירא כי "דרך המלך נלך" אנו נחבר את האותיות באופן שיצא מלך, "לא נטה ימין" לא נוזז את ל' כ' לימין שיתחבר "לכה" ויהיה פי' למעוטי נכרים, "ושמאל" שלא נוזז את חיבור האותיות משמאל לימין שיהי' חיבור של "כלם".

(רב טוב ממרן הייטב לב)

ענג - נגע

לא הפך הנגע את עינו

כאשר שב האדם בתשובה הופך את אותיות "נגע" ל"ענג" ובזה יל"פ מאמה"כ בפר' תזריע וראה הכהן והנה לא הפך הנגע את עינו וכו' דהנה כשמהפכים מ"נגע" ל"ענג" נמצא שהאות עי"ן שהי' מתחילה בסוף התיבה בא בתחילת התיבה דהא אות נו"ן ואות ג' נשארים במקומם כבתחילה הן בתיבת נגע והן בתיבת ענג, ורק האות עי"ן מתהפך דבתיבת נגע עומדת בסופה ובתיבת ענג עומדת בתחילתה, וז"ש וראה הכהן וכו' והנה לא הפך הנגע את עינו, ר"ל אות עי"ן של נגע לא נתהפך, שלא נתהפך נגע לענג טמא הוא.

(מן רוח)

ושבעין עיטורין על גבי חמשין

ובזה יל"פ מה שאומרים בזמירות שב"ק "ושבעין עיטורין על גבי חמשין" שאנו מתפללין להשי"ת שע"י "ענג שבת" יהפוך מ"נגע" ל"ענג" וזהו "ושבעין" היינו שהאות ע' יהיה על גבי "חמשין" היינו לפני אות נ' דהיינו ענג ולא נגע.

(שאריית מנחם)

ישועת ה' כהרף עין

וכבר המליצו על זה הני מליצי יושר "ישועת ה' כהרף עין" היינו שהשי"ת מושיע לישראל עי"י הרף העי"ן ממוקמו.

החכם עיניו בראשו

ויש לפרש בזה הכתוב (קהלת ב' יד) החכם עיניו בראשו, החכם היינו מי שעוסק בתורה, עיניו בראשו, משים האות עי"ן בראש התיבה, להיות "ענג" ולא "נגע".

(רבינו שליט"א)

אשר עשה משה לעיני כל ישראל - בראשית

ועל דרך זה יש לנעוץ סוף התורה לתחילתה, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל בראשי"ת, היינו שהפך אות עי"ן של תיבת "נגע" לבראשי"ת לתחילת התיבה לעשותה "ענג".

(רבינו שליט"א)

פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך

ובדרך זה יש לפרש מה שמתאונן דוד המלך (תהלים קיט קלו) פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך, פי' ירדו עיני, דהעי"ן היה לו ירידה, ולא נתהפך לתחלת התיבה לעשות מ"נגע" ל"ענג", והטעם שהיה לו ירידה, על לא שמרו תורתך, מפני שלא עסקו בתורה.

(רבינו שליט"א)

צרה - צרה

צרה תעשה לתיבה

צרה תעשה לתיבה וגו'. י"ל כי הצדיק על ידי תיבת התורה שלומד בה, הוא מהפך הצר"ה לצה"ר.

(נועם אלימלך)

פתח התיבה בצדה תשים תחתיים שניים ושלישים תעיה

ויש לפרש בזה המשך הכתוב דרצה הקב"ה לרמוז לנח שימתיק גזר דין המבול להפך את האותיות "צרה" ל"צהר", ועי"ז יבוא אורה לעולם, וזהו שאמר לו השי"ת "צהר" תעשה לתיבה" שתעשה צירוף "צהר" מתיבת "צרה", "ואל אמ"ה תכלנה מלמעלה" ואת א' לוקים מ'ידת ה'דין (ר"ת אמ"ה) תכלנה מלמעלה תכלה ותעקר בכח תפילתך שיתהפך המדה"ד למידת הרחמים וחסדים, ו"פתח התיבה בצדה תשים" דהיינו האות צ' הפותחת תיבת "צרה" תשאיר על מקומה בצידה, רק "תחתיים" שני האותיות האחרונים שהם ר' ה' "שניים" האות שני שהוא ר', "ושלישים תעשה" תהפוך אותה לאות השלישי, ויעלה בידך צירוף האותיות צה"ר.

(אגרא דכלה)

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות כ"ק מרן רבינו הקדוש זיעעב"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

בס"ד

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון

ובזה יתבאר מה דאיתא במדרש (ויק"ר פכ"ט ס"ד) אשרי העם יודעי תרועה, וכי אין אומות העולם יודעים להריע, כמה קרנות יש להן וכו' ואמרת אשרי העם יודעי תרועה, אלא שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה. הכוונה דדוקא בני ישראל יכולין לרצות את בוראן בתרועה, על ידי תקיעת שופר שמזכירין אז מעמד הנבחר, עת שקיבלו ישראל את התורה, וע"י התורה"ק יכולים להפך כל ה"צרה" ל"צהר", מה שאין כן אזה"ע שלא קבלו התורה אינם יכולים לרצות את בוראן ולהפך הצירופי אותיות לטוב, וזה שאמר ה' באור פניך יהלכון, דבכח תקיעת שופר שמרצין את בוראן, הם מהפכין תיבת "צרה" ל"צהר", ועל ידי זה באור פניך יהלכון, דנעשה אור לכל בני ישראל.

(רבינו שליט"א)

לעולם יקדים אדם תפילה לצרה

ויש לבאר בזה דברי הגמ' "לעולם יקדים אדם תפילה לצרה" שע"י התפילה יכולים להקדים אותיות של "צרה" שיהי' הר' קודם לצ' ויהי' "רצה".

(באר משה)

בראשית - ויאמר אלוקים יהי אור

בראשית בשביל התורה שנקרא ראשית, ולזה ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, רמז בזה שבכח התורה יכולים להפוך מתיבת "צרה" לתיבת "צהר", ונעשה אור.

(רבינו שליט"א)

הלחם - מחלה

תורה שנתתי לכם רפואה הם לכם

הנה אמרו חז"ל (מכילתא בשלח ויסע משה פ"ב) אמר לו הקב"ה למשה אמור להם לישראל דברי תורה שנתתי לכם רפואה הם לכם, דהנה "מחלה" אותיות "הלחם", ותורתינו הקדושה נקראת "לחם" כמ"ש (משלי ט ה) לכו לחמי בלחמי, ובכח כח התורה זוכים ישראל להפוך מ"מחלה" לבחינת "הלחם", וזה שאמר הקב"ה דברי תורה שנתתי לכם רפואה הם לכם, שעל ידי עסק התורה הנקראת לחם, יוכו להפוך אותיות מחלה לאותיות הלחם, עכ"ד.

(ברך משה)

מעות רב - מות, רעב

הנה עין ה' אל יראיו

"ל דהנה בעת הגזירה היא "מות" וגם "רעב", וצריך הצדיק ליקח את האות ע' שבתיבת רע"ב ולתת אותה בתוך תיבת מו"ת, ואז נמתק הגזירה שנעשה צירוף מעו"ת ר"ב, וממילא כאשר מתפללין להסיר ה"רעב" סר גם ה"מות", שנעשה צירוף "מעות רב" ונשפע חן ומוזני רוחי. וזה שאמר הכתוב הנה עין ה' אל יראיו, כי השי"ת

נותן ליראיו הכח להפוך הצירופים, ולהשיג העי"ן במקום אחר כפי רצונם, וזה הגורם להציל מ"מות" נפשם, ולחיותם ב"רעב", שיהיה להם כל טוב, כי מ"רעב" נעשה תיבת "רב", ו"ממות" נעשה תיבת "מעות" שיהיה "מעות רב".

הסובל ומעלים עי"ן מסוררים העליון ועי"ן אל יראיו

ובזה יש לפרש בתפילת ר"ה "הסובל ומעלים עי"ן מסוררים" שהשי"ת מעלים מהרשעים את האות עי"ן, שאין יכולים להמתיק דין המיתה, אבל "העליון ועי"ן אל יראיו" שליראיו הוא נותן את האות עי"ן בידם להפכם לטוב.

(המגיד הק' מקאונין זי"ע)

אבל תורה וכו' ונותנת לו אחרית

בגמ' (סוף מס' קידושין) תניא רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי ילדותו, אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב, אבל תורה אינה כן, עומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו. וי"ל דהנה בכל אומנות שבעולם יכול להיות מצב ח"ו שהוא מוטל ברעב, ואין לו שום עצה לבטלו, אבל תורה אינה כן, כי התורה נותנת לו לאדם אחרי"ת ותקוה, שבכח התורה יכולים להפוך האותיות מ"מחלה" ל"הלחם" וכדו', והאותיות שהיו אחרית בתיבת "מחלה", מתהפכים להיות ראשית ונעשה תיבת "הלחם"

(רבינו שליט"א)

תניא רבי נהוראי

ויש להמליץ בזה, תניא רבי נהוראי אומר, פי' תני"א, אם עוסקים בתורה, רב"י נהוראי, נשפע רב אורה בבתי בני ישראל, כי על ידי התורה נשפע אור גדול, ונתהפך מתיבת "צרה" ל"צהר", ויהי אור

(רבינו שליט"א)

שפע - פשע

ע"י לימוד התורה יכולים להפוך מ"פשע" ל"שפע".

(זרע קודש)

על מה אבדה הארץ על עזבם את תורת

ויש לפרש בזה מה שאמרו חז"ל (בבא מציעא פה.) מאי דכתיב (ירמיה ט יא) מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ, דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר (שם יב) ויאמר ה' על עזבם את תורת, וי"ל ששאלתם היה דאע"פ שחטאו ישראל מ"מ למה לא היו יכולים להפוך מ"פשע" ל"שפע", עד שפירשו הקב"ה בעצמו שזה היה על עזבם את תורת, וכיון שלא עסקו בתורה לא היה להם הכח להפוך הצירופי אותיות.

(רבינו שליט"א)